ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΟΜΟΣ Α'. ΤΕΥΧΟΣ Γ'. & Δ'.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

"ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,,

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18
1928

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

—24. Ἀρκούδα μαλλιαρή. — 25. Γκαμπέλου οὐργισμέν'.— 26. Θὰ σὶ μετρήσω τῆς γούνας τὰ ράμματα.—27. Γέρμη καὶ σκότεινη.—28. Ποῦ ἦσαν πανούκλα μ' κι ἄργιασις.—29. Πανούκλα κουφτιρή.—30. Ἔτσι πῶς κάμς ἔτσι νὰ βρῆς.— 31. Νὰ σὶ κρούξ' πανούκλα.—32. Νὰ πᾶς νὰ χαθῆς ὅσου φέγγ'.—33. Χαμένου κὶ χαντακουμένου.—34 Νὰ σ' ἁλατίσου νὰ μὴ βρουμήσης.—35. Τὴν κακή σ' κὶ τὴν ἀνάπουδή σ' (κὶ τὴν ἄλλ' μαζύ σ').—36. Ἀληπὸ πουλύξερη.—37. Κοντόχρουνη.—38. Τὴ τύφλα σ' κὶ τὴ ρούφλα σ'.—39. Κακὸ χρούνο ν' ἄχς.—40. Νὰ κουρεύησι μὶ δικαουχτὸ ψαλίδια.— 41. Νὰ σὶ φάει κουτσὸς λύκους, πούνι μ' ἕνα δόντι.— 42. Τὰ γκαβὰς τὰ μέσα κὶ τὰ τυφλά σ' τὰ ὄξου. — 43. Νὰ μὴ σὶ δγιοῦν τὰ μάτια μ'.—44. Ἄξ κι ἀπὸξ ἢ ἔξινους κι ἀπόξινους.— 45. Νὰ σὶ ἀνοίξ' γῆς κὶ νὰ σὶ πάρ'.— 46. Τὴν κακή σ' τὴν ἡμέρα.— 47. Ἀρατιστῆς ἀπ' οὐδῶ.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΑΡΑΝΤΑΕΚΚΛΗΣΙΩΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Β

Βαβίζω=1) φωνάζω βάβ—βάβ σὰν τὸ σκυλί.

—Τὸ σκυλὶ βαβὶζ 'ἄσκημα.—Τὶ βαβίζ' λεγώ, ἔτσ' τὸ σκυλί;—Σὰν τὸ σκυλὶ βαβίζ'.—Νὰ βαβίξ' σὰν τὸ σκυλί. (κατάρα)—Σὰν τὰ σκυλιὰ τὰ διαστρεμμένα βαβίζνα.—Νὰ τὸν διῶ σὰν τὸ σκυλὶ νὰ βαβίξ' (κατάρα).— Βάβηξε, βάβηξε, σώπασε =εἶπε, εἶπε σώπασε.

2) Καταλαλῶ, λέγω ἐνάντια.

—Α βαβίξ' ἀ βαβίξ' ἀ σωπάσ'.— Καὶ σὰ βαβίζ', ποιὸς τὸν ἀκούγ'.—Ἄστοννα νὰ βαβίζ'.— Σκυλὶ πού βαβίζ' δὲ δαρὰν'. (παροιμία)—Βάβιξέ τον να καὶ σύ, νὰ φύγ'.—Α βαβίξ' ἀ βαβίξ' ἀ πηγαίν'.

Βαγιὰ (ἡ)=δέντρο, ἡ ἰτιά. Τὴ γιορτὴ τῶν Βαγιῶν, μοιράζουν βάγια δηλ. κλωνιὰ τῆς βάγιας, ποὺ τὰ φέρνουν ἀπὸ τὸ μεγάλο Ρέμα ὅπου στὶς ὄχτες του ζοῦν καὶ πρασινίζουν ἀμέτρητες μὲ τὰ πλούσια κλωνάρια τους.

Βαγίζω = 1) πλαγιάζω, κλίνω.

—Α βαγίσ' τὸ σπίτ' μας ἔτσ'.—Βάγσαν τὰ πατώματα τ'.

2) Λυγῶ καὶ κουράζουμαι.

—Βάγ' σα, λεγὼ Συρμώ, βάγ' σα=κουράσθηκα καὶ λίγησα.

Βαγισμένος = λιγυσμένος, πλαγιασμένος.

—Τὸ σπίτ' αὐτὸ ἔν βαγισμένο.—Σὰ βαγισμένος πορπατεῖ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Βαζγεστίζω = βαριοῦμαι ἕνα τι, τἀφίνω, ἀπελπίζουμαι.

—Βαζγγέστσα πιὰ πὲ σένα. — Βαζγγέστσε καὶ σὺ πὲ κεῖ νὰ παύτόν να, = μὴ καταγίνεσαι μαὐτὸν καὶ τοῦ δίνεις τόση σημασία.

(Φιλήντας. Γλωσσολ. τομ. Α' σελ. 137 λέγει: «Τούρκικα vaz getchtìm = βαρέθηκα)

—Βαζγγέστσε μπέ!! = ἄφησε...

Βάζω = βουΐζω, κάνω θόρυβο, βοή.

—Σὰ μέλ'σσες πιὰ βάζνα.—Ἔβαξάνα τἀφτιά μ' (Θρακ. Ἠθογρ.)—Ἔβαξάνα πιὰ τὰ διαστρεμμένα, τὰ μουσουbέτκα.

(Μ. Φιλ. Γλωσσ. Τ. Β' 212 βάζω—ἔβαξα λένε στὴν Κεσσάνη, ποὺ θὰ πεῖ σκούζω δυνατά· ρῆμα ἐπικό. Ἡσύχ. *βαβάζω)*.

Βάζω = θέτω (ἄλλος τύπος βάνω).

—Μὴ βάζ' τὸ χτέν' κεῖ πέρα.—Ἔβαλαμ' στοίχημα.— Βάζω γινάτ' = *ἔχω πεῖσμα* —Μὴ βάζς γινάτ'.—Βάζω τὰ δυνατά μ' = προσπαθῶ. — Βάζω πὲ τὸ νοῦ μ' = στοχάζουμαι, συλλογίζουμαι, ἀλλὰ καὶ ὑποπτεύω.— Μὴ βάζς πὲ τὸ νοῦ σ' τέτοια πράματα —Καλὰ τὄβαλα γὼ πὲ τὸ νοῦ μ'.— Γὼ δὲ βάζω σὲ τέτοιες δουλιὲς χέρ' = δὲν ἀνακατεύομαι. —Τὸν ἔβαλα χέρ' = τὸν ὠνείδισα, τὸν ἐμάλωσα.

Βαράκ' (τὸ) = ψιλὰ-ψιλούτσικα φύλλα χρυσοῦ, χαλκοῦ ἢ ψευδαργύρου, ποὺ τὰ κολλοῦν πάνω στὰ κεριὰ ἢ στἀβγὰ ἢ στὰ βιβλία ποὺ θέλουν νὰ τὰ στολίσουν.

Βαρβάρα (ἡ) = στάρι βρασμένο δίχως λέπια, μέσα μὲ μπαχαρικὰ καὶ ζάχαρη, ποὺ τὸ μοιράζουν στὶς 4 τοῦ Δεκέμβρη στὰ μνημόσυνα τῶν πεθαμένων.

—Σήμερα μοίρασαμ' βαρβάρα.

Βαρεμένος (ἐπιθ.) = 1) χτυπημένος, πληγωμένος, ἀπαυδησμένος. 2) ἡ ἔγγυα γυναῖκα.

—Ἔνε καλὰ βαρεμένος.—Ἡ Ἐλέγκω μ' ἔνε βαρεμέν' = ἔγγυα.

Βαρύνουμ' καὶ ***βαρυοῦμ'*** = αἰσθάνομαι βάρος, βαρυέμαι, δὲν ἔχω διάθεση, προθυμία νὰ κάνω κάτι.

—Δὲ ξαίρς πὼς βαρύνουμ' τώρα νὰ dυθῶ.— Γὼ βαρύνουμ' τώρα, δὲν ἔρκουμ', πάντε σεῖς.—Μὰ γιατὶ βαρύνεσαι.—Σὰ δὲ βαρυέσαι ἔλα στὸ σπίτ'.—Τὸ πολὺ τὸ κύριε ἐλέησον, τὸ βαρυέται κι ὁ παπάς (παροιμία).—Δὲ βαρυέσαι καὶ σὺ πεκεινά!—Σὰ δὲ βαρυέσαι λέγε.

Βαρὺς ἐπίθ. = 1) ὁ βαρύς, αὐτὸς ποὺ ἔχει πολὺ βάρος.

—Βαρὺς βαρὺς λαγός. Βαρὺ βαρὺ τὸ ζύγ'σα.

2) Αὐτὸς ποὺ εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ ἀξίας πολλῆς.

—Βαρὺ πρᾶμα γόρασαμ'.—Αὐτὸ ἔνε πρᾶμα πολὺ βαρύ.—Τόσο βαρὺ πρᾶμα δὲ bορεῦμ' μεῖς νὰ φορέσουμ'.

3) Ὁ σοβαρός, ὁ ἐμβριθής.

—Ἀμμὰ βαρὺς ἄνθρωπος!—Τόσο βαρὺς μὲ φάνκε!—Ἔνε πολὺ βαρὺς κύριγιος.

4) Ὁ τεμπέλης, ὁ βραδυκίνητος, ὁ σοβαρός.

—Μπρὲ στὸ βαρὺ τὸν ἄθρωπο!—Τόσο πιὰ βαρὺς γίνται νὰ εἶσαι νε; — Τέτοιο βαρὺ ἄθρωπο δὲν εἶδα.—Μὴν εἶσαι δὰ τόσο βαρύς!

Βασκαίνω = ματιάζω.

—Τὸ παιδὶ τὸ βάσκαιναν.—Ἄμα σὲ βασκαίννα, νὰ γητευτῆς.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Βαταλιαλιώ (ἴσως βατολογῶ Μ.·Φ.)=λέγω λόγια ἀσήμαντα, δίχως ἀξία.

—Τὶ βαταλιαλεῖς bρὲ χάχα! – Κι αὐτὸς βαταλιαλεῖ.—Ἄστονα ὅσο θέλ' νὰ βαταλιαλεῖ.

Βγάζω=φέρνω στὸ τέλος μιὰ δουλειά.

—Α τὰ βγάλω πέρα.— Τἄβγαλαμ' πέρα, ἀμὰ νὰ διοῦμ'. Δὲ dὰ βγάζουμ' πέρα.

2) Κερδίζω.

—Τὰ βγάζω πέρα.—Τὰ βγάζ'ς bάρεμ' πέρα ; —Ἔ τὲκ - τοὺκ τὰ βγάζουμ' πέρα =πάνω κάτω κερδίζουμε. Ἄστα, δὲ dὰ βγάζουμ' πέρα.— Τίποτε δὲ ἔβγαλαμ' παὐτήνα τὴ δουλειά.—Νὰ διοῦμ' τὶ θὰ βγάλουμ'.

3) Φέρνω μιὰ δουλειὰ σὲ καλὸ τέλος.

—Σὰ dὰ βγάλ'ς σὺ πέρα, γὼ δῶ εἶμαι.— Σὰ dὰ βγάλς σὺ πέρα, γὼ αὐτανὰ στὴ χρείγια νὰ τὰ πετάξω, αὐτανὰ νὰ μὲ τὰ ξουρίσ'ς σὺ μένα (τὰ μουστάκια δηλ.).

4) Ὁδηγῶ.

—Βγάλτοννα ὡς κεῖ νὰ πέρα.—Ξέβγαλέ τοννα ὡς τὴ θύρα.—Ἔλα νὰ τὴν ξεβγάλουμ' ὡς κεῖ νά.

5) Βλάπτω, ζημιώνω.

—Α σὲ βγάλνα τσιράκ' μὲ φαίνται σένα, μόν . . νὰ διοῦμ'.— Τὸν ἔβγαλάν να τσιράκ=τὸν ζήμιωσαν.

6) Βγάζω ἀπὸ τὴ θέση του κάτι τι, ὑψώνω.

—Ἔβγαλε τὸ χέρ' dου.—Ἔβγαλε τὴ γαδουροφωνάρα τ'.

Βγατὰ (τὰ) = πριξίματα γύρω στὰ λαιμά, ποὺ γιατρεύουνται μὲ ἐλιὲς στουμπηγμένες καὶ ἀβγαμάτια γιὰ κατάπλασμα.

—Ἔβγαλε τὸ παιδί μ' βγατά.—Βγατὰ ἔχ' τὸ παιδί μ'.—Σὰ βγατὸ πρίσκε τὸ μάγουλό τ' (ἢ μαγούλα τ').

Βγαίνω=βγαίνω ἔξω.

—Α βγῆκ'ς νε λεγώ ;—Α βγήκουμ' ὄξω, ἀ νἄρτ'ςνε ;—Ξεβάτε σεῖς, μεῖς ἀ κάτσουμδῶ.—Βγῆκες, bῆκες, βγῆκες, bῆκες.

2) κληρώνουμαι.

—Βγῆκα πρῶτος.—Ποιὸς βγῆκε κατόπ' ;—Γὼ bγῆκα πρώτ' στὸ χορό.

3) νικῶ.

—Βγῆκα πέρα.—Νὰ διοῦμ' ἀ βγήκουμ' πέρα ;

4) πάγω πρὸς ὄξω μου.

—Τρεῖς μέρες ἔχω νὰ βγῶ.—Δὲ βγαίνω ταχτικά.—Πολλὲς βολὲς βγῆκα σήμερα.

Βεζενὲς (ὁ)=ἡ ζυγαριὰ τοῦ σπετσάρη, ποὺ ζυγίζει τὰ γιατρικὰ καὶ ἔχει ἀκρίβεια. 2) Κεῖνος ποὺ ζυγίζει ὁλονῶν τὶς πράξεις καὶ τὶς κρίνει καὶ τὶς ἐπικρίνει.

—Βεζενὲς τὴ μαχαλὰ μᾶς κόπκε πιά («Θρακ. Ἠθογρ»).—Τὶ λεγώ ; βεζενὲ σἔχουμ' σένα;—Δὲ σἔχουμ' dὰ βεζενέ.—Μᾶς κόπκες καὶ σὺ βεζενές.—Ἀμ' δὲ σἔβάλα μ' καὶ βεζενέ, ὦ χαρᾶς μας ἀλήθεια!—Ὁ βεζενὲς τὴ μαχαλὰ νάτογκαις!

Βέργα (ἡ)=verga.

—Μαζεύγω βέργες.—Δόμ' λεγὼ τὶς διασόβεργές σου.

Βεργὶ (τὸ)=τὸ στεφάνι τῶν βαρελιῶν μὲ ξύλο λεπτοκαρυᾶς ἢ σίδερο.

—Τὰ βεργιὰ τῆς τίνας μας χάλασαν.—Τὰ βαρέλια μας θέλνα καινούργια βεριά.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μὲ τέτοιο στεφάνι παίζουν τὰ παιδιὰ κυνηγώντας το. Τὸ παιγνίδι λέγεται «βεργί».

—Πὰ νὰ παίξουμ' βεργί. —Ἐλᾶτε νὰ παίξουμ' βεργί.

Βήξιμο (τὸ)=βήχας.

—Τὶ βήξιμο ἓν αὐτὸ πὲ σένα; —Τὸ βήξιμό τ' ἀκούγτε κόμ' πὲ τὸ δρόμο.—Τὸ βήξιμό τ' ἔνε ἄσκημο.—Ἄσκημο βήξιμο ἔχ'.

Βήχας (ὁ)=ὁ βήχας.

—Τὶ βήχας ἓν αὐτὸς πὲ σένα.—Ὁ βήχας dου ἔνε ἄσκημος.—Ἄσκημο βῆχα ἔχ'.

2) Θάρρος, φλυαρία.

—Τὸν ἔκοψα τὸ βήχα τ' δηλ. τὸ θάρρος του, τὴ φλυαρία του. — Α σὲ κόψω τὸ βήχα σ' γὼ μόν'... (θὰ σὲ ταπεινώσω), μὰ νὰ διῶ πότε. — Α τὸν κόψω γὼ τὸ βήχα τ' μόν' νὰ διοῦμ' πότε=θὰ τὸν προσβάλλω, θὰ τοῦ πάρω τὸ θάρρος.—Ὁ βήχας κι ὁ ἔρωτας δὲ gρύβdε.

Βήχω=ἔχω βῆχα.

—Τὶ βήχ'ς, bρέ, σὰ τὸ ἄλογο τὸ τεκνεφέσκο.—Α μὰ σένα θἀκοῦμ' ὅλο νὰ βήχ'ς —Σὰ χτικιάρ'ς βήχ'.—Βήχ', βήχ' ἀ σκάσ'.—Ὅποιος τὸ τσούζ' βήχ'=κεῖνος ποὺ πίνει πιοτὰ βήχει.

Βιλλὶ (τὸ)=(ἀλλιῶς *μπιμπί*)· τὸ ἀντρικὸ μόριο. (Ἡ λέξις καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ Κρήτῃ πρβλ. Χατζ. Euil. 81 σημ. ἔνθα λέγεται ὅτι ἡ λέξις εἶναι ἀρχαία ἀναφερομένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ ἐν Ἰ. 158. 1. Στ. Ψάλτης).

Ὑπάρχουν καὶ μεγεθυντικὰ ὁ βίλλαρος, ἡ βιλλάρα, ἡ βίλλα.

Βιὸς (ὁ)=ἡ περιουσία.

—Τὴ bαbά τ' τὸ βιὸ θαρρεῖς ἔφαγαν.— Δὲν ἔφαγαμ' τὸ βιὸς γιά; — Δὲ ἀ φήκω νὰ μὲ φάννα τὸ βιό μ'—Γιὰς—πούσ' ἔκανάν να τὸ βιό dους.—Τόσο βιὸ καὶ τὸν ρήμαξάννα.—Στὴ bαbά τ' τὸ βιὸ gιουβενdίζ' (στηρίζεται)—Πάει ὁ βιός μας, χάθ'κε.

2) Ἀνάξιος, κακός.

—Δὲ βγῆκε βιὸς ὁ γαμπρός μου. Δὲν ἔν βιὸς αὐτὸ τὸ παιδί.—Τὸ τυρί μας δὲ βγῆκε βιός.— Δὲ βγῆκε βιὸς τὸ κρασί.

Βλίθρος (ὁ)=*1) εἶδος δέντρου, 2) μπογιὰ ἄσβηστη μαύρη γιὰ τὰ μαλλιά.*

Τὴν κάνουν ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ βλίθρου μέσα σὲ μιὰ «ταγάρα» (βαθυὰ πήλινη λεκάνη) μὲ νερό, ποὺ στέκονται πολλὲς ἡμέρες στὸν ἥλιο.

Βοθηστὴς (ὁ)=κεῖνος ποὺ βοηθᾶ, ὁ δοῦλος, (ἡ) βοθήστρα).

Σήμερα ἔχω βοθήστρα γιὰ τὴν πλύσ'.—Ἤρτε ὁ βοθηστής μου.—βοθηστῆδες πολλοίοιοι! καλὰ νὰ νἔν ἡ τσέπ' μου = φτάνει νἄχω χρήματα.

Βόθιο (τὸ)=βοήθεια.

—Δὲν ἔχω βόθιο πὲ κανέναν να — Τὶ βόθιο νὰ δῶ πὲ τέτοιο κουρέλ'... σαλὸ παιδί. . αὐτὸ θέλ' dάdεμα πὲ μένα —Βόθιο θέλω γὼ τώρα, παιδίμ', βόθιο.

Βοθῶ=βοηθῶ, δίνω βοήθεια.

Βόθσε - μ', μωρή, λιγάκ'.— Α σὲ βοθήσω.— Κανένας δὲ τὸν βόθσε.— Πάμ' νὰ τὸν βοθήσουμ'.— Ἐ οθῆστε μ' δὲ νὰ τὰ σιάξω;

Βολὰ=φορά.

—Μιὰ βολὰ κι' ἔναγκαιρό... (ἀρχὴ παραμυθιοῦ)—Μιὰ βολά, δὲ .. δὲ bυρῶ πιά. —Πόσ'ς βολὲς ἔφαγε στὸ τραπέζ' μου'.—Κάθε βολὰ πὲ σένα θὰ ἔχουμ' νὰ κάνουμ'...

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Βόχα=πνιγηρὴ ἀναθυμίαση.

—Μὲ πῆρε bαίνοντας μιὰ βόχα... ποὺ ... — Τὶ βόχα ἔχ, λεγώ, ὁ νοdάς σας.

Βουζούν' (τὸ)=ἢ (ὁ)*βούζουνος*=ἕνα ἐξόγκωμα πάνω στὸ δέρμα καὶ μάλιστα στὸ πρόσωπο· ὁ ὄγκος, τὸ ἀπόστημα, ποὺ γίνεται στὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ ποὺ χτυπᾶμε. Τὸ βγάζουν τὰ παιδιά, ποὺ πέφτουν καὶ χτυποῦν τὸ μέτωπο (ὁ Φιλήντας στὶς Θρακ. Ἠθογρ. Βυζί, βιζούνι, βύζουνας, ἕνεκα τὸ σχῆμα του, ἑλληνικὰ δοθιήν).

—Χτύπσε τὸ παιδὶ κἔβγαλε ἕνα βουζούν' στὸ τσακάτ dου.—Ἔβγαλε δυὸ βουζούνια μτφ.=ἔβγαλε στήθεια τὸ κορίτσι, ἐπειδὴ δὲ τὰ βουζούνια βγαίνουν στὸ μέτωπο, ὅταν χτυπήσει τὸ παιδί, λένε. «ἔπεσε καὶ χτύπσε», ποὺ θὰ πεῖ ἔβγαλε στήθεια.—Ἔπεσε καὶ χτύπσε κοίτα τήννα.

Βούκα (ἡ)=*μπουκιὰ τὸ ψωμί.*

—Δὲν ἔχουμ' μιὰ βούκα ψωμί.—Πείνασα καὶ πῆρα μιὰ δυὸ βοῦκες. (αὐτὸ τὸ λένε προσβουκίζω· βλ. προσβουκίζω).—Μιὰ βούκα ψωμὶ δὲν ἔφαγα σήμερα.—Δὸς καὶ τὸ φτωχόν να μιὰ βούκα.—Μιὰ μιὰ βούκα, χόρτασα.—Βούκα πὰ στὴ βούκα, καλόφαγα.—Μάσα τὶς βοῦκες σου καλά, ἀ πνιγῆς.—Συμμάζωξέ το πὲ τὴ βούκα σ'=σκούπσε τὸ πιάτο πὲ τὴ βούκα.—Μεγάλ' βούκα νὰ βάζς (καὶ μικρὰ λόγια νὰ λές παροιμία) —Πὲ τὴ βούκα μ' ἔκοψα καὶ τὸν δῶκα.—Νὰ κόβς πὲ τὴ βούκα σ' καὶ νὰ τὸν ταγίζ'ς.

Βούλα (ἡ)=σφραγίδα.

—Βάλ' τὴ βούλα σ' δῶ νά. (*Οἱ ταξιλdάρηδες ἀγρόμματοι ὄντας στὰ χωριά, ἔβαζαν τὴ βούλα τους γιὰ ὑπογραφή*).—Βρῆκα τὴ βούλα μ'.—Μιὰ βούλα τὶ ἔν...—Βασιλικιὰ βούλα χρειάσκε=πολλοὶ κόποι χρειάσθηκαν.

Βουβὸς=ἄλαλος.

—Σὰ τὸν ἄκσε πέμκε βουβός.—Ἔμεινα βουβὸς σὰ dὸ ἄκσα.—Βουβὸς νὰ πομείκ'ς.—Βουβόννα νὰ σὲ διῶ (κατάρες).—Βουβὸς νε εἶσνα καὶ δὲ τοῦ τὸ εἶπες;

Βουνὸ (τὸ)=ὄρος.

—Βουνὸ μὲ φάνκε ὁ λόγος dου.—Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίγ'.—Σὰ βουνὸ ἄθρωπος.—Ἴσαμ' βουνὸ γένκε.—Σὰ βουνὸ μὲ κάθεται αὐτὸς ὁ ἄθρωπος=μένοχλεῖ.—Θαρρεῖς πὲ τὸ βουνὸ ἤρτες=εἶσαι ἀμόρφωτος.

Βουνήσιος (ἐπίθ.)=ὁ ἄνθρωπος τοῦ βουνοῦ, ὁ χωριάτης, ὁ ἀπολίτιστος.

—Τὶ ἄθρωπος βουνήσιος!

Βουρλίζουμ'=κάνω φασαρία. (Φιλήντας ἀπὸ τὸ (σ)βούρα (σ)βουρίζομαι=γυρίζω ἐγὼ σὰ σβούρα τὸ λ παρετυμολ. ἀπὸ τὸ *φούρλα*=frullo ἀπ' αὐτὸ (σ)βουρλὸς καὶ ζουρλὸς=τρελλός).

—Δὲ dὰ νὰ βουρλίζεσαι.—Ὅσο θέλ'ς νὰ βουρλίζσαι.—Τὶ βουρλισμένος ἄθρωπος.

Βούτ' (ἡ) = μικρὸς ἀνοιχτὸς κάδος σὲ σχῆμα μεγάλου παγουριοῦ ποὺ ἔχει τὸ λαιμὸ κομμένο, παίρνει ὡς ὀγδόντα ὀκ. σταφύλι. Μ' αὐτὴν κουβαλοῦν τὰ σταφύλια ἀπὸ μέσ' τἀμπέλι ὡς τὸ ληνό, ποὺ στέκεται πάνω στὸ δρόμο.

—Πὲ τὴ βούτ' σ ... νὰ φᾶς (=πολλὰ) λέγει ὁ θυμωμένος.—Μιὰ βούτ' σκ ... νὰ φᾶς.—Ἴσαμ' βούτ' ἓν αὐτό, λεγώ (=πολὺ μεγάλο) καὶ δὲ σκόνται.

Βουτσὰς (ὁ) = αὐτὸς ποὺ κάνει τὰ βαρέλια, ὁ βαγενάς.

Βουτσιὰ (τὰ) = βαρέλια, οἱ κάδοι, τἀγγεῖα τοῦ τρύγου (τὰ βυτία).

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ - ΒΙΒΛΙΟ

Τὰ βουτσιά μας τὰ καλαφάτ'τσαμ', δηλ. τὰ τοιμάσαμε.—Πὲ τὸ βουτσὶ τὸ πίν ὁ ἔρμος=παρὰ πολύ.—Ἤπιε ἕνα βουτσί! —Ἔγινε βουτσί.

Βουτῶ=βυθίζω, ἕνα στεγνὸ τὸ βάζω στὸ νερό.

—Ἔκανα μιὰ βουτιά.—Βούτηξα ὡς τὰ γόνατα στὶς λάσπες.— Ποῦ βοῦτ'σες bρέ, τὰ χέρια σ';

2) Κλέβω, ἁρπάχνω, πλουτίζω.

—Καλὰ βούτηξε αὐτός.—Βούτηξα μ' καὶ μεῖς κομάτ'.—Καλοβούτσε αὐτός!=καλόκλεψε.—Ποιὸς δὰ δὲ βουτᾶ πὲ τὸ παγγάρ',=ποιὸς ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησιᾶς δὲν κλέβει. Σὰ δὲ βουτήξ'ς, δὲ ἁρῶς.—Ὅποιος βουτήξ' ἔχ'.— Βούτσε τὰ χέρια τ' μέσ' τὸ χρυσάφ',=κληρονόμησε χρυσάφ'.

Βρανιὰ (ἡ)=χαλὶ μὲ φάσιμο γιομᾶτο, κάθε θύρα καὶ κλωστή.

Βυζάστριγια (ἡ)=τροφός, αὐτὴ ποὺ βυζαίνει παιδιά.

—Ποιὰν ἔχτε βυζάστριγια; — Πήρα μ' βυζάστριγια γιὰ τὸρφανό.—Πὰ νὰ βρῆτε βυζάστριγια, μὴ πεθάν' τὸ παιδί σᾶς λέγω.

Βῶδ' (τὸ) = ἴδιο μὲ τὸ βῶκος καὶ μετενομ. ἄνθρωπος κοντόμυαλος καὶ σιγανὸς στὸ νοῦ.

—Μώρ' τὶ βῶδ' ἔν αὐτὸ τὸ παιδί! —Βῶδ', ἄϊντε τράβα πὲ δῶ νά...—Μώρ' τὶ βῶδ' εἴσνα καὶ τὸ χάλασς τὸ ροῦχο.—Ἄϊντε βῶδ', 'χίτς δὲν καταλαβαίν'ς.—Ποιὸς σὲ εἶπε νὰ εἶσαι τόσο βῶδ'!

Βῶκος (ὁ)=τὸ ἴδιο μὲ τὸ βῶδ'.

—Ἄϊτνε bρὲ βῶκο! — Βῶκος σωστός! — Σὰν εἶσαι βῶκος τὶ νὰ σὲ κάνω.—Σὰν καὶ σένα μαθὲς βῶκος...

Βώτριδα (ἡ)=ἡ μόλτσα, (καὶ ἐν Λειβησίῳ *ἡ βρῶτις* καὶ ἐν Βελβενδῷ *φτρίδα*. Στ. Ψαλτ. Θρακ.)

—Ἡ βώτριδα ἔφαγε τὴ γούνα μ'.—Πὲ τὴ βώτριδα χάλασε ἡ σαμουρόγουνα μ'.

Βοτριδοφαγωμένος καὶ ***μολτσοφαγωμένος*** κεῖνο τὸ πρᾶγμα, ποὺ τὸ ἔβλαψαν οἱ βώτριδες. Ὕστερα κεῖνος, ποὺ τὸ μοῦτρο του ἔπαθε ἀπὸ βλογιὰ καὶ μοιάζει σὰ χειρόγραφο σκωροφαγωμένο.

—Γιὰ δές τονα, σὰ μολτσοφαγωμένος.—Εἶδες, μωρή, τὴ μολτσοφαγωμέν'...!

Γ

Γαδουροκυλίχτριγια (ἡ)=τόπος στενὸς τόσο, ποὺ μόλις μπορεῖ νὰ χωρέσει ἕνα γαδοῦρι νὰ κυλιχτεῖ.

—Δωνὰ μέσα μ' ἔφερες, ἴσαμ' γαδουροκυλίχτριγια τόπος...

Γάνα (ἡ)=ἡ ἁρμύρα τῶν ψαριῶν ποὺ τὰ παστώνουν· τὸ πολὺ ἁρμυρὸ φαγί. (Στ. Ψαλτ. Θρακ. ἐν Λευκάδι ἡ λέξις σημαίνει ρύπον).

—Φαγὶ γάνα.—Ἁρμυρὸ γάνα τὸ ψάρ'.

2) Ὀργή, θυμός, φαγούρα.

—Γάνα ποὺ ἔχ' αὐτὸ τὸ παιδί.—Ἡ γάνα τ' καὶ τὸ καλό τ' *(κατάρα)*.

Γανιάζω (Φιλήντας ἀγωνιῶ, ἀγωνίασα=(ἀ)γάνιασα, φωνοσυρμή), 1) ἔχω γάνα, φαγούρα, στενοχώρια, μουρμούρα.

—Πὲ τὸ πρωὶ μὲ γανιάζ'.—Μὲ καταγάνιαζε πὲ τὴ νύχτα.

2) Ἀνάβω ἀπὸ θυμό.

—Μὴ γανιάζ'ς bρὲ τόσο.—Μὲ γάνιασες παιδί μ' καὶ ἀ σὲ κόψω μιάννα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

3) Κοπιάζω πολύ, καταγίνουμαι μένα πρᾶμα πολὺ καιρό, ὅπως τὰ παιδιὰ μὲ τὰ παιγνίδια.

—Γούλ' μέρα γανιάζ' πὲ τὰ βιβλία.—Τὶ ἔχ'ς brὲ καὶ γανιάζ'ς πὲ μένα;—Γι αὐτόν να γούλ' μέρα γανιάζω.—Γάνιασα νὰ τὸ τελειώσω.—Γάνιασε πὲ τὸ πουρνὸ νὰ κλαίγ' τὸ διαστρεμμένο.

Γανιασμένος = αὐτὸς ποὺ γανιάζει μένα τι.

—Ὁ γανιασμένος ἤρτε.—Τὸ γανιασμένο τ' κι αὐτὸ ὅλο κλαίγ'.

Γαργαλόν (τὸ) = παιγνίδι. Ἕνα κομμάτι στρογγυλὸ τενεκὲ ἀπὸ καπάκι ἢ πάτο κουτιοῦ μὲ δυὸ τρύπες στὴ μέση. Ἀπ' αὐτὲς περνοῦσαν τὰ παιδιὰ μιὰ κλωστὴ καὶ τὴν ἔδεναν. Κατόπι περνοῦσαν τὰ δυὸ δάχτυλά τους ἀπὸ τὶς δυὸ ἄκρες τῆς δεμένης κλωστῆς καὶ τεντώνοντάς την ἀπανωτά, ἔβαζαν σὲ κίνηση τὸν τενεκέ, τόσο δυνατά, ποὺ κινότανε ἠλεχτρικά. Πολλὲς φορὲς κοβότανε ἡ κλωστὴ ἀπὸ τὸ φάγωμα, ποὺ τῆς ἔκανε τὸ γρήγορο γύρισμα.

Γελνῶ = 1) ἀπατῶ ἕναν.

—Τὸν γέλασα καὶ πάγ'.—Τὸν γελνῶ κι αὐτόν να ὡς ποὺ νὰ πῆς ἕνα.—Τὶ ἐν αὐτόν να νὰ τὸν γελάσω.—Μὴ μὲ γελάσς;—Ὄχ', δὲ σὲ γελνῶ.

2) Δοκιμάζω ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα φροῦτα (τὶς ἀπαρχές), τρώγω κάτι πρωτόβγαλτο.

—Μεῖς κόμ' δὲ γέλασιμ' σταφύλ'.—Σήμερα κόμ' πρωτογέλασα καρπούζ'.—Ἂς γελάσω καὶ γὼ σταφύλ'.

Γενιὰ (ἡ) = ὁ συγγενής.

—Ἔγιναμ' γενιά.—Εἴμαστε γενιά.—Μεῖς πὲ κεῖνον να εἴμασταν γενιά.

Γενιὲς (οἱ) = συγγενῆδες.

—Οἱ γενιὲς δὲν παίρνουδαι.—Πῶς μόν' γενιὲς σεῖς ἀ παρτῆτε, δὲ ἀ σᾶς στεφανώσνα οἱ παπάδες.

Γερλεστίζω = 1) βάζω σὲ τάξη, τοποθετῶ στὴ γῆ.

—Γερλέστσες τὰ ξύλα; — Τὰ γερλέστσαμ' τὰ βαρέλια.—Α τὰ γερλεστήσουμ' τὰ κατίχανα.—Ἐλᾶτε νὰ γερλεστίσουμ' τὰ κρεββάτια.

2) Τοποθετοῦμαι.

—Καλογερλέστσες, κουζούμ', καὶ χαβάρ' δὲν ἔχ'ς. (Γιὰ κεῖνον ποὺ ἀδιάκριτα κάθεται πολλὴν ὥρα).—Καλογερλέστσανα τὰ παιδιά μ' = ἀποκαταστήθηκαν, βρῆκαν καλὴ δουλειά.—Τὰ ξύλα ἔνε καλογερλεστισμένα.

Γιαλαμὰς (ὁ) = πληγὴ στὰ χείλια, ποὺ σκάνουν καὶ πληγιάζουν καὶ τρέχουν αἷμα καὶ στὸ τέλος ὀμπυάζουν. Ὕστερα ἔγινε καὶ βρισιά.

—Ὁ γιαλαμάς!—Γιὰ κοίτα τὸ γιαλαμά!—Ἄϊντε brὲ γιαλαμά!

Γιαμαντικὰ (τὰ) = διαμαντικά. Γενικῶς ὅλα τὰ χρυσᾶ στολίδια μὲ πετράδια, σκουλαρίκια, δαχτυλίδια καὶ ἄλλα.

—Μωρὴ μὲ κλεψαν τὰ γιαμαντικά μ'.—Πούλ'σε τὰ γιαμαντικά dης καὶ δῶκε τοῦ ἀdροῦ dης τὸ χρέγος.—Γιαμαντικά μ' ἔνε τὰ παιδιά μ'.—Τὶ νὰ τὰ κάνω τὰ γιαμαντικὰ σὰν εἶμαι ἄρρωστ';—Ποῦ τὰ γεῖδα γὼ τὰ γιαμαντικά σ'.

Γιάννια (τὰ) = μάλλινα ψιλὰ χαλιὰ ποὺ τ' ἁπλώνουν στὰ σέτια πάνω καὶ στὰ στρώματα καὶ τὰ βάζουν, κάνοντας ντιβάνια, γιὰ νὰ τὰ σκεπάζουν.

—Τά γιάννια μ' ἔνε κηνκάτα.—Ποῦ ἔν λεγώ νὰ διοῦμ' τὰ γιάννια σ'; Ὁ Φιλήντας τὸ ξηγεῖ ἀπὸ τὸ ἀρβανίτικο *γιάνε*=ἀψήλωμα.

Γιανίσκω = γίνομαι καλά.

—Δὲ bόρ' πιὰ κι αὐτὸ τὸ παιδί μ' νὰ γιάν'.—Νὰ διοῦμ' πότε ἀ γιάνω.—Δὲ θὰ γιάνω καμιὰ βολά·—Ὡς πού νὰ γιάν'ς σύ...—Ἄϊde ἔγιανε καὶ πάει.

Γιὰς - πούς = σκόρπια λ. Τ.

—Ἔκαναν τὸ βιό τ' γιὰς - πούς = τὸν σκόρπισαν. — Γιὰς - πούς τἄκαναν = τὰ σκόρπισαν.--Γιάς - πούς ἔγινε ὁ βιός dou=σκορπίστηκε.

Γίζμπα (ἡ) = δωμάτιο ὑπόγειο ὅπου εἶχαν τὰ βαρέλια καὶ τὸ ζαχερὲ τοῦ σπιτιοῦ.

Γιατατὶ = γιατί.

—Γιατατὶ bρὲ κλαῖς; — Γιατατὶ τὄδρες τὸ παιδί;—Γιατατὶ ἔτσ' θέλω!

Γιοργάν' (τὸ) = τὸ πάπλωμα.

—Ἔλα νὰ δῆς τὸ νυφκάτο μ' τὸ γιοργάν'.—Κατὰ τὸ γιοργάν' σου ν' ἁπλών'ς τὰ ποδάρια σ' (παροιμία).— Δὲ σὲ φτάν' τὸ γιοργάν'=δὲ μπορεῖς νὰ κάνεις τι, δὲν ἔχεις τὰ μέσα. — Τὸ γιοργάν' dou κοῦdρο=τὰ χρηματικά του μέσα λίγα.—Τὸ γιοργάν' dou καίγεται=κινδυνεύει.—Κάηκε τὸ γιοργάν' dou=ζήμιωσε. (Κάηκε ἡ τσέργα τ').

Γιούκ' (τὸ) = τουρκ. γιούκ. Στοίβα ἀπὸ στρώματα ἢ φορτιὸ ἀπὸ ροῦχα.

—Τὶ νὰ κάνουμ', λεγώ Ἐλέγκω, τὰ γιούκα μας ἔνε πολλά.—Πόσα γιούκια ἔχτε; —Ἔχουμ' πολλὰ γιούκια! γιούκια, γιούκια, γιούκια!

Γιουρούσ' (τὸ) = ἔφοδος.

—Ἔκαναν ἕνα γιουρούσ'.

Γιουρουστίζω = λ. τ. κάνω ἔφοδο, ρίχνουμαι.

Γιουρούστσανα μόν' πὲ μέσ' πὲ τὴ bόρτα. — Κοίταζε μὴ γιουρουστίσ' ὁ σκύλος πάν' σου.—Γιουρούστσανα πάν' μου, ἀ μὲ φᾶνα βὲρ σελάμ.

Γιουττίζω λ. τ. = 1) καταπίνω καταβροχθίζω γρήγορα - γρήγορα.

—Πότε μόν' τὸ γιούττσες κι ὅλας!—Τόσο γλήγορα τὸ γιούττσες.—Γιούττσε ὅλ' τὸ μοιράσ'.

2) Παραδέχομαι.

—Τὸ γιούττσα, τὶ νὰ κάνω. Ὅπως καὶ τὸ τρώγω:—Τὄφαγα κ' ἔκατσα=τὸ δέχτηκα

Γιοφκὰς (ὁ)=(Τουρκ. γιοφκὰ) ζυμαρικὸ μὲ ἀλεῦρι γάλα καὶ αὐγὰ ζυμωμένο. Τὸ κάνουν τὸ ζυμάρι φύλλα, ποὺ τὰ τυλίγουν γύρω στὴ μηλινόβιτσα κύστερα βγάζοντάς την, κόβουν τὸ ζυμαρικὸ φύλλο ἔτσι στρογγυλὸ μὲ κοφτερὸ μαχαῖρι σὲ λουρίδες ὡς δυὸ ἑκατοστὰ πλατιές Κατόπι τἀπλώνουν ἔτσι σὲ μεσάλλες νὰ λιαστῆ, ὕστερα τὸν βάζουν σὲ κουτιὰ καὶ τὸν κρατᾶν νωπὸ γιὰ τὰ χειμῶνα. Εἶναι τὰ μακαρόνια τῶν Θρακῶν. Ὅταν τὸν βράσουν, τὸν ζεματίζουν μὲ βούτυρο φρέσκο καὶ εἶναι νοστιμώτατος μαζὶ μὲ ψυχιδιασμένο ἄσπρο τυρί.

Γκαργκαλίζω (γαργαλίζω)=ἐρεθίζω.

Μὲ γκαργκαλίζ' ὁ λαιμός μου.—Μὴ γκαργκαλίζ' τὸ κορίτσ' bρέ.—Γκαργκαλίζουμ' =ἐρεθίζουμαι.—Γοῦλο μὲ γκαργκαλίζ' ὁ λαιμός μου=μὲ ἐρεθίζει.—Δὲ ξαίρς πόσο γκαργκαλίζουμ'.

Γκυργκυλιάνος (ὁ)=γαργαρεών, ὁ λάρυγγας. Τὸν λένε καὶ *σγαρίσγουρος*.

—Α σὲ κόψω τὸ γκιργκιλιᾶνο σ' μὰ τὴν Παναγιά.—Ἔκοψε τὸ γκιργκιλιᾶνο τ' πὲ τὸ ξουράφ'.—Ὁ γκιργκιλιᾶνος dου ξέβκε πόξω.

Γκιτζιριάζω=κάνω ἕνα πρᾶμα σὰ γ̄κιτζὶρ ἐλαστικό. *Τὸ γ̄κιτζὶρ* εἶναι κάτι ποὺ ἀνακατεύουν μὲ τὴ μαστίχα στὸ μάσημά τους τὰ παιδιὰ καὶ ποὺ τὴν κάνει ἐλαστικιά.

Γκιόλα (ἡ)=(τουρκ. γ̄κιόλ=λίμνη) λίμνη. Οἱ μαμὲς λέγαν στὰ παιδιά, πὼς ἀπὸ τὴ γ̄κιόλα ἔφερναν τὰ μωρά.

—Γοῦλο giόλες μπροστὰ στὸ σπίτ' μας.—Κεῖνο πὲ τὶς giόλες bορεῖς νε νὰ περάσ';—Ὁ δρόμος ἔνε γοῦλο giόλες.—Ἡ μανίτσα (ἡ μαμὴ) μᾶς ἔφερε τὸ παιδί μας πὲ τὴ giόλα.

Γκιουγιοὺμ (τὸ)= ἡ μ̄προύντζινη κανάτα γιὰ νερό, ποὺ ἔπιναν καὶ ζέσταιναν νερὸ τὸ χειμῶνα, βάζοντάς την πλάγι στὴ φωτιά.

—Δόμ' πὲ κεῖ νὰ τὸ giουγιούμ ; — Τὸ giουγιοὺμ μας τρύπσε. — Α γανώσω τὸ giουγιούμ μου.—Πὲ τὸ giουγιούμ' μας πίν'.

Γκοῦτζος (ἐπίθ.)=ὁ ὕστερνός, ὁ τελευταῖος.—*ὁλόγ̄κουτζος* ὁ πιὸ τελευταῖος.

Γὼ πέμκα τσὰκ (πιὸ) goῦτζος.—Ὁλόgουτζος ἤρτες.—Πάλ' goῦτζος πέμνες.

Γκρέμνα (τὰ)=οἱ γ̄κρεμοί.

—Στὰ gρέμνα καὶ κόμ' πὲ κεῖθε.—Στὰ gρέμνα νὰ πᾶς (κατάρες).

Γκρεμνίζω=1) ρίχνω κάτι στὸ γ̄κρεμό.

—Γκρέμσα μ' τὸ σπίτ' μας = τὸ χαλάσαμε, τὸ ρίξαμε κάτω. — Δὲ gρέμνισέ τενε κόμ' τὸ σπίτ' σας ;

2) ἐξαφανίζω

—Τὸ gρέμνισα καὶ πάει ... — Γκρέμσε το πὲ κεῖ νά...νὰ γλυτώσ'ς.

3) διώχνω.

—Α σὲ gρεμνίσω γὼ πὲ δῶ νά, μόν' νὰ διοῦμ' πότε.— Σὲ gρεμῶ γώ, μόν' νὰ διοῦμ' πότε.

Γκρεμνίζουμ'=1) ἐξαφανίζουμαι πέφτοντας στὸν γ̄κρεμνό.

1) Γκρεμνίσκε πὲ δῶ νὰ καὶ πάει.—Δὲ gρεμνίζdαι που...= δὲ φεύγει.

2) Φεύγω, χάνομαι.

—Νὰ gρεμνιστῆς σὲ λέγω καὶ νὰ μ' ἀφήκ'ς ἥσυχη.—Γκρεμνίθτσε καὶ σὺ πὲ κεῖ νά, λεγώ.

3) Κινοῦμαι πρὸς τὸ γρεμνό, φεύγω.

—Μωρή, gρεμνίθτσε πὲ κεῖ νὰ κἔλα μέσα μωρή... —Νὰ gρεμνιστῆς καὶ νὰ πᾶς στὴ δουλιά σ' γιατί....μὴ σὲ ἀρχίσω...

Γκουρλώνω=1) ἀνοίγω τὰ μάτια. (Στ. Ψάλτης. πρβλ. γ̄κυρλώνω ἐν Ἠπείρῳ καὶ γρυλώνω ἐν Χίῳ).

—Γκούρλωσε τὰ μάτια τ' πάν' μου.—Τὶ gουρλών'ς ἔτσ' τὰ μάτια σ' λεγώ ;—Γκούρλωσε ἄγρια τὰ μάτια τ' καὶ ρίχκε πάν' μου.—Γκούρλωσαν τὰ μάτια τ' πὲ τὸ πιοτό — Τὶ gούρλωσές bρὲ τὰ παντζούρια ;

Γκουρλωμένος = 1) μ' ἀνοιχτὰ τὰ μάτια.

—Ξεψύχσε πὲ gουρλωμένα μάτια.—Πέμκαν τὰ μάτια τ' gουρλωμένα.—Τὶ gουρλωμένα μάτια ἔν αὐτὰ πὲ σένα ; — Εἶδες δὰ τὸ gουρλωμένον να...—Πὲ gουρλωμένα τὰ παραθύρια κάθουdαι.

Γκωμιάζω=κακολογῶ. (ἀντίφρασις).

—Σὲ καταgώμιασάν πια ..—Τὸν gώμιασαν.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γλυκὸ (τὸ) οὐσιαστ.=τὸ γλυκὸ ποὺ κάνουν οἱ κυρὲς καὶ τὸ προσφέρουν στοὺς μουσαφιρέους. Γλυκὸ μὲ λεμόν', πορτοκάλ', τριαντάφλλο, καρύδ', κίτρο, φραγκοστάφυλλο, κράνα, μαστίχα κ. λ. π.

—Ἄφστα στὸ γλυκὸ=φτάνει τόσο, μὴ ἐρεθίζεσαι πλιότερο.—Πὲ τὸ γλυκὸ πάρτον να καὶ μὲ καλὸ τρόπο.=καλόπιασέ τον.

Γλυτώνω (ἀμετάβλ.)=1) σώζομαι, π. χ. λευτερώνουμαι.

—Δόξα σοι ὁ Θεὸς γλύτωσαμ' πὲ τὸν ἄθρωπο τ'.—Σὰ γλυτώσω πὲ τὶς δουλιές μου ἀ νάρτω.—Σὺ πιὰ δὲ γλυτών' ς καμιὰ βολὰ πὲ τὶς δουλιές σου... —Γλυτωμὸ δὲν ἔχ'=δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα.—Γλύτωσε=πέθανε καὶ ἡσύχασε.—Πεθαμὸς καὶ γλυτωσμός, ἄλλο δὲν ἔχ'...

2) ἐλευθερώνω ἕναν.

—Γλύτωστόννα πὲ τὴ τουφεκιοῦ τὴ bούκα.—Τὸν γλύτωσα καὶ πάει.

Γλυφτοπινάκα (ἡ)=κεῖνος ἢ κείνη ποὺ σέρνεται στὰ ξένα τραπέζια ἢ πίσω ἀπ' ἄλλους νὰ κεραστῆ, ποὺ γλύφει ἀπὸ λαιμαργία τὰ πινάκια.

—Ἄμ - μα γλυφτοπινάκα !!! — Δὲ bὰ νὰ χαθῆς, γλυφτοπινάκα !

Γλυῶ=ξεποτυλίγω τὸ καλάμι μὲ τὸ νῆμα (ἐκλύω) πρβλ. Χατζ. Μεσ. Ι. 288.

—Γλυῶ ξεγλυῶ τὸ νῆμα μ', μέρα νύχτα δουλεύγω.—Τὶ γλυεῖς, λεγώ, Σουλτάν';

Γλυτὴρ (τὸ)=τὸ ξύλο ποὺ κάνω τὸ ξεποτύλιγμα. Ἐργαλεῖο ἀπαραίτητο τῆς κυρᾶς ποὺ ὑφαίνει. Μαὐτὸ μαζώνει τὸ νῆμα στὰδράχτι· μετρώντας τὶς κλωστὲς κάνει δεσμίδες μικρότερες τὰ *πάσματα*, ὕστερα παίρνει τὸ πρόσθετο ξυλαράκι μὲ τὴν ἀνέμη· κάθε πάσμα τὸ τυλίγουν στὰ καλάμια. Ὕστερα διάζονται καὶ κατόπι ὑφαίνουν· ἔχει σχῆμα Υ καὶ στὸ κάτω μέρος ἔχει τρύπα ὅπου βάζουν τὸ ξυλαράκι.

—Α σὲ δώκω μιὰ πὲ τὸ γλυτήρ, ἀ δγῆς ἐσύ.—Τὸ γλυτήρ μου τσακίσκε.—Δόμ' τὸ γλυτήρ σου, λεγώ.

Γνέθω=(νήθω), πιὸ ἁπλᾶ «κάμνω» (Γλωσσ. α', 21 Φιλήντα).

—Γνέθω τὰ μαλλιά μ'.—Τὶ γνέθς λεγώ;--Γνέθω μαλλὶ γιὰ φανέλλες.

Γνεύω=(νεύω) μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ ἢ τοῦ ματιοῦ (Ψάλτης ἐν Λειβησίῳ γνέφου) 1) κάνω νεῦμα, δίνω σημεῖο.

—Γνέψ' τον να νὰ σωπάσ'.—Τὸν ἔγνεψα, τὸν ἔγνεψα τίποτε.--Σὲ γνεύω μιά, σὲ γνεύω δυὸ σὺ dὶπ δὲ bαίρνεις.—Ποιὸς σ' ἔγνεψε;—Γνέψ' τον να νὰ φέξ'.—Μὴ γνεύ'ς τὰ κορίτσια.

Γνέψιμο (τὸ)=τὸ νεῦμα.

—Πὲ γνεψίματα ὅλο καὶ σύ.—Τὶ γνεψίματα ἐν αὐτά.—Πὲ γνεψίματα δὲ bαίρνει.

Γομίδια (τὰ) καὶ ***γομίδ'***=μικροκομμάτια ἀπὸ πανιά, ποὺ γεμίζουν τὸ στρῶμα, εἴτε καὶ μαλλιά.

—Ἀπλωσέτε τὰ γομίδια σας στὸν ἥλιο;

2) Ὁ ξεπεσμένος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ὑπόληψη τοῦ κόσμου.

—Εἶδες δὰ γομίδ'!—Ἄθρωπος γομίδ'.—Τὸ γομίδ' τὴ μαχαλᾶ...

Γόμος (ὁ)=τὸ παραγέμισμα τῶν στρωμμάτων ἀπὸ μαλλὶ ἄτσαλο κουβαριασμένο.

—Ὁ γόμος μου μένα ἔνε καλός.—Δὲν ἔχω γὼ χίτς γόμο.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Γούγια (ἡ) = ἡ κόρα τοῦ ψωμιοῦ ἢ τοῦ πανιοῦ. (Φιλ. τὸ ἀρχαῖο ὥα ἀρχ. προφ. ὥια).

—Δόμ' μιὰ γούγια ψωμί.—Τὶ γοῦγιες ἐν αὐτές.—Ὅλο γοῦγιες τρώγω, μ' ἀρέζνα· —Ὅποια τρώγ' γοῦγιες γίνται παπαδιά.— Μὴν ἀφίντε γοῦγιες στὸ πανέρ' τὴ ψωμιοῦ.—Τὲρ' τὴ γούγια παρ' τὸ πανί, τέρ' τὴ μάννα πάρ' τὸ παιδί (παροιμία).

Γουδοὺ (ἡ) = τὸ γουδὶ καὶ μεταφ. τὸ κεφάλι, τὸ μυαλό.

—Ἡ γουδού τ' dὶπ δὲ baίρνει πιά; — Νὰ χαίρεσαι τὴ γουδού σ'.—Α σὲ δώκω μιὰ στὴ γουδού σ'.—Ἡ γουδού σ' δὲ baίρνει σένα=δὲν ἀντιλαμβάνεσαι.

Γοὺ λελὲ! = ἀλίμονο ἐπιφώνημα.

—Γοὺ λελέ, Θεγέ μ' πιά.—Γοὺ λελὲ στὸ κρῖμαα!

Γοῦλ' (οἱ) = ὅλοι (γοῦλος = ὅλος).

—Γοῦλ' γοῦλ' καὶ τὸ boυlboῦλ'=ὅλοι ὅλοι καὶ σύ... — Γοῦλ' πὲ τὸ dέρτ' dους καὶ σὺ πὲ τὸ δικό σ'.—Γοῦλ' σας νὰ νἄρτε.—Γούλ' μερίτσα δουλεύγω.—Γούλ' τὴν ὥρα πασπατεύγω δῶ καὶ κεῖ.—Γοῦλ' ἀ νἄρτνα.

Γουριάζω = ὠρύομαι, φωνάζω δυνατά.

—Θὰ νὰ (ἴσως, φαίνεται) τὸ δέρνουνα τὸ παιδὶ καὶ γουριάζ' ἔτσ'.—Τὶ γουριάζ'ς bρὲ σὰ τὸ σκυλί, σὲ σφάζνα;—Α γουριάζω ὡς τὸ βράδ' νὰ διοῦμ' τὶ ἀ κάν'ς.— Σὰ δὲ μὲ δώκ'ς ἀ γουριάζω.—Α γουριάσ'. ἀ γουριάσ', ἀ σωπάσ'.—Ἄφστον να νὰ γουριάζ', νὰ διοῦμ' ὡς πότε.

Γραπουνίζω = τρώγοντας κάνω γρὰπ - γροὺπ ὅπως λ. χ. ζάχαρη κομμάτια ἢ παξιμάδι.

—Μὴ γραπουνίζ'ς bρὲ ἔτς.—Ἔτσι δὲ γραπουνίζνα.—Τὸ γραπούν'σες κι ὅλας τὸ παξιμάδ' σου;—Τὸ καλογραπούνσες γλέπω.

Γρατσούνα (ἡ) = ἀνοιχτὴ κολοκύθα, μ' ἕνα στόμα στρογγυλό, ποὺ μαὐτὴν στὴν πλύση παίρνουν οἱ γυναῖκες βραστὸ νερὸ ἀπὸ τὸ καζάνι· λεγότανε καὶ *σουσάκα*. Μεταφ. τὸ *κεφάλι* τὸ ἀνθρώπινο, πού, ὅταν ἀνοίξει τὸ στόμα, εἶναι ἀπαράλλαχτο σὰν τὴ γρατσούνα ἢ τὴ σουσάκα, γι αὐτὸ καὶ βρυσιὰ τούρκικη: *σουσάκαζλὴ* δηλ. ποὺ τὸ στόμα σου εἶναι σὰν τῆς σουσάκας.

—Χὶτς πιὰ δὲν παίρν' ἡ γρατσούνα σ'.—Καθόλ' δὲ κόφ' ἡ γρατσούνα τ' πιά. —Ἡ γρατσούνα σ' δὲ baίρνει.—Α σὲ δώκω μιὰ στὴ γρατσούνα σ'.

Γύλ' (ἡ) (ἡ τρὺξ)=ὕλη, τὸ κατακάθι τῶν βαρελιῶν ποὺ τὸ πουλοῦσαν στοὺ Εὐρωπαίους γιὰ νὰ κάνουν ξυνό, τὴν ἔβαζαν καὶ στὸ φαγητό.

—Πὲ τὴ γύλ' τὸ φαγὶ γίνται κόμ' καλό.

Γύψωμο (τὸ)=τὸ ἀντίδωρο (καὶ *ἀντίδερο)* ποὺ παίρνουμε στὴν ἐκκλησιά.

—Μοίρασάν νε γύψωμο (ἀντίδωρο);—Δόμ' γύψωμο, παπά. καὶ μένα, ἕνα γύψωμο. —Φέρτε, λεγώ, γυψώματα.

Δ

Δεκοχτουρὶ = τὸ χρῶμα τῆς δεκοχτούρας (ἢ γκουγκουχτούρας), ποὺ ἀπὸ τοὺς Τούρκους θεωρεῖται πουλὶ ἱερὸ καὶ φωλιάζει στὰ σπίτια τῶν τούρκικων μαχαλάδων (γιὰ τὴν κατάληξη—ὶ βλέπε Μ. Φιλήντα Γλωσσογν. 132).

Δειάζω = ἀδειάζω, ἔχω ἄδειαν, εὐκαιρῶ, ἔχω καιρό.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

—Παιδί μ', ποῦ δειάζουμ' ἐμεῖς. — Γούλ' μερίτσα δὲ δειάζουμ'.—Δὲν ἄδεισαμ' νὰ νἄρτουμ'.—Δὲν δειάζω πὲ τὶς δουλειές.—Ἐμ' δειάζουμ' νε μεῖς πὲ τὶς δουλειές;—Ἄδειασε ἡ Μαργιωρὴ τὸ Σαββάτο τὸ βραδί.

Διάζουμ'=τοιμάζω στὸ διασίδι τὸ νῆμα. Στὴ διάστρα ποῦναι τὸ ἐργαλεῖο, τοιμάζω τὸ στημόνι.

—Σήμερα διάσκα στὸ πανί μ'.—Τὶ κάν'ς λεγώ;—Τὶ νὰ κάνω δὲ γλέπ'ς διάζουμ'.—Τὸ διάσκες νε λεγὼ τὸ πανί σ';

Διάσιμο (τὸ)=ἡ δουλειὰ νὰ τοιμαστῆ τὸ στημόνι στὴ διάστρα.

—Γούλ' μερίτσα πὲ τὸ διάσιμο πολεμοῦμ'.—Διάσιμο πὰ στὸ διάσιμο δὲν ἀδειάζουμ'.

Διάμενος (ἐπιθ.)=διαλεχτός. ξεχωριστός.

—Τυρὶ διάμενο ἔχουμ'.—Ἄμμα διάμενο πρᾶμα ἁ α!

(Φιλήντας ἰδωμένος: εἶδα=εἴδια=: (ἰ) διάμενος=κοιταγμένος μὲ προσοχὴ καὶ λοιπὸν διαλεγμένος). Κάποιος ποὺ πουλοῦσε ὅλα διάμενα πῆρε τὸ παρατσοῦκλι.

—Ὁ διάμενος ἔρχεται, λεγώ.—Πὲ τὸ διάμενο τ' ἀγόρασαμ' τὸ τυρί. Ἔτσι ἔγινε ὁ κ. Διάμενος.

Διασόβεργα (ἡ) =ἢ διασόβιτσα. Ἡ βέργα ποὺ χρειάζεται στὸ διάσιμο φκιασμένη μὲ σιδερένιο χοντρὸ σύρμα. Ἀπ' αὐτὴν περνοῦσαν τὰ καλάμια γιομᾶτα νῆμα στὴ σειρά. Ἡ διάστρα ἔπαιρνε πολλὲς διασόβεργες σὰν τῆς σκάλας τὰ σκαλοπάτια.

—Λόμ' τὶς διασόβεργές σου, λεγώ, ποὺ μὲ χρειάζdαι.

Διάστρα ἢ ***Διάστηργια*** (ἡ)=τὸ ἐργαλεῖο ποὺ διάζονται τὸ νῆμα, ὅμοιο μὲ μιὰ σκάλα πλατυὰ ποὺ τὰ σκαλοπάτια της εἶναι σύρματα σιδερένια. Σαὐτὰ περνοῦν τὰ καλάμια γιομᾶτα νῆμα.

—Α μὲ δανεὶσ' νε, λεγώ, τὴ διάστριγιά σ'!—Εὐκαρίστως νὰ τὴν πάρ'ς.—Δόσ' τὴν να μωρή, Δουκαίν', τὴ διάστριγια στὴ Ξαθώ.

Διλικᾶτος (ἐπιθ.)=ὁ τρυφερός, ὁ λεπτοκαμωμένος· ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸ delicato.

—Πολὺ διλικάτοννα πιὰ τὸν ἔκανες τὸ γυιό σ'.—Γὼ τὸ παιδί μ' ἔν πολὺ διλικᾶτο; δὲ τρώγ' ὅ,τι τύχ'.

Δίκλωνο (τὸ)=τὸ νῆμα ποὺ γίνεται μὲ δυὸ κλωστές.

Δίμ(ι)το (τὸ)=τὸ πανὶ ποῦναι φασμένο μὲ τέσσερα μιτάρια. (Φιλ. μὲ δύο μίτους).

—Τὸ πανί μ' ἔν δίμτο.—Τὰ δίμτα πανιὰ σ' ἀρέσνα.—Τὶ νὰ κάνω, λεγώ, ἔχω ἀνάγκη πὲ τὰ δίμτα.

Δόλιος (ἐπιθ.)=ὁ δυστυχισμένος.

—Ὦ τὶ ἔπαθα ὁ δόλιος.—Ἡ δόλια τὶ νὰ γίνω.—Τὰ δόλια ὀρφανὰ ὀρφανούτσκα πόμκαν....

Δοντοκοιλιὰ (ἡ) τὰ οὖλα. Πολλὲς φορὲς καὶ βρισιά.

—Σὰ δodοκοιλιὰ ἔγινε κι αὐτή...

Δουκιάζω=(ὁ Φιλήντας ἀπὸ τὸ διοικίζω) διπλώνω τὰ ροῦχα. Στὰ λαϊκὰ σπίτια ὕστερ' ἀπὸ τὴν πλύση τὰ ροῦχα τὰ δίπλωναν χωρὶς σιδέρωμα.

—Ἔλα νὰ μὲ βοθήσ'ς νὰ δουκιάσουμ' τὰ ροῦχα μ'.—Γὼ δούκιασα τὰ ροῦχα μ'.—Μεῖς δὲ dὰ δουκιάζουμ', τὰ σιδερώνουμ'.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Δούκιασμα (τὸ) = τὸ δίπλωμα τῶν ρούχων ὕστερ' ἀπὸ τὴν πλύση.

—Ἔχω ἕνα δούκιασμα!—Τὶ δούκιασμα, μωρή, ἐν αὐτό;—Δὲ ξαίρ'ς νὰ κάν'ς ἕνα δούκιασμα.

Δουκιασμένος (μετ. στὸ παθητικὸ) = ὁ διπλωμένος.

—Τὰ ροῦχα μ' γοῦλα ἔνε δουκιασμένα.—Πολὺ μᾶρέσνα τὰ ροῦχα δουκιασμένα.—Τὸ δουκιασμένο ροῦχο χαίρεσαι νὰ τὸ γλέπ'ς.—Αὐτὸς πορπατεῖ σὰ δουκιασμένος.

Δουλεύγω = εἶμαι δοῦλος, κάνω δουλειά, τὸ ἀφῃρημένο *δουλειὰ* = ἐργασία καὶ *ἡ δούλεψ'*.

—Κοίταξ', τὶ δουλειὰ αὐτὸς ὁ ἄμβωνας=εἶναι πολὺ τεχνικὰ δουλεμένος.—Δὲν ἔν δική σ' δουλειὰ αὐτὸ=δὲν σὲ ἀφορᾶ.—Δουλειὰ πολὺ χρειάζται.—Δούλεψ' το καλὰ κόμ'=χτύπησέ το.—Κοίταξ' τὴ δουλειά σ' σύ.

Δρολικώνω = παραγεμίζω τὴν κοιλιά μου, τὸ στομάχι μου, τρώγω πολὺ καὶ λαίμαργα.

—Τὴν δρολύκωσα=τὴν παραγέμισα τὴν κοιλιά μου, τὴν τέντωσα, τὴν φούσκωσα, τὴν πάτωσα.—Ἔσκασε καὶ δρολίκωσε.— Δὲν ἔφαγε, δρολίκωσε! —Ἄϊντε πὰ νὰ δρολικώσ'ς.

2) Μεθῶ.

—Δρολίκωσε τὸ περίδρομο! = ἤπιε ἀμέτρητα.

Δρολίκ' (τὸ)=τὸ πιοτό. Τὸ φαγοπότι. Εἶναι κατὰ Χατζηδάκη ὁ ὑδρόλυκος (Ἀθηνᾶ τ. λ. στ'. 188) καὶ πολὺ σωστά.

—Μωρὲ στὸ δρολίκ'! —Τὶ δρολίκ' εἴταν αὐτὸ πὲ σένα!

Δρομιάζω=ἀποδιώχνω ἕναν.

—Τὸν δρόμιασα καὶ πάει. — Α τὸν δρομιάσω γώ, μόν' νὰ διοῦμ' πότε.—Δρόμιασέ τον να νὰ πάγ' πὲ κεῖ ποὺ γεῖρτε.—Κόμα δὲν τὸν δρόμιασες;

Δρύμνες (οἱ)=οἱ ἓξ ἡμέρες τοῦ Αὐγούστου. Ἡ πρώτη ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ Μάρτη. Ἡ δεύτερη μὲ τὸ Φλεβάρη κ. λ. π. Παρατηροῦν πώς, ἂν εἶναι ζέστη τὴν πέμπτη ἡμέρα, θὰ γίνει κρύο πολὺ τὸ Νοέμβρη, ἂν δροσερή, καλοκαῖρι. Τὶς ἡμέρες αὐτὲς στὴ Θράκη ὁ λαὸς δὲν πλυνότανε οὔτε λουζότανε μὴ βγάλη στὸ πρόσωπο πανάδες.

Δῶ νὰ νὰς=δῶ πολὺ κοντά.=Ἐδῶ δὰ νά.

—Ποῦ ἔν μωρή;—Νὰ δῶ να νά, ἔν.—Δῶ νὰ νάσ πάγ'.

Ε

Ἐγκλαβὴ (ἡ)=ἡ ἀρραβώνα. Ἡ καταγραφὴ τῆς προίκας τῆς νύφης, ὕστερα καὶ τὸ ἔγγραφο.

Ἑκατοστὺ = ἡ ἑκατοντάδα.

—Ἔχουμ' καμμιὰ ἑκατοστὺ λίρες προῖκα γιὰ τὸ κορίτσ' μας.—Εἴδανα καμμιὰ ἑκατοστὺ ἀθρῶπ'.—Πῆρα μ' καμμιὰ ἑκατοστὺ τσίρ'.

Ἔλε (ἐπίρρ.)=ἐπὶ τέλους.

—Ἔλε ἤρτες!=τέλος πάντων ἤρτες.—Φυλάγω, φυλάγω ἔλε φάνκες.

Ἐλμπὲτ = λ. τ. ἄρα, ἴσως, κάποτε ἀσφαλῶς.

—Ἐλμπὲτ καὶ σὺ ἀ πέσ'ς στὰ χέρια μ', ἀ σὲ δείξω γώ.

Ἔμ=ἀλλά, μόλα ταῦτα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

—Πολέμσαμ', ἔμ δὲ bόρσαμ'.—Ἔμ ζὲρ δικό μας εἴdανα = ἀλλὰ βέβαια (λ. Τ.).

Ἐμπατίκ' (τὸ) (ἐμβαίνω)=λ. μεσαιων. Δουκ. ἐν λ. ἐμπαίνειν. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα εἶναι τὰ δικαιώματα τῶν δεσποτάδων, ποὺ εἰσέπρατταν ἀπὸ τοὺς παπάδες στὶς 14 Αὐγούστου παραμονὴ τῆς Παναγίας. Ὅ,τι εἰσέπραττον ἀπὸ τὸ λαὸ τὸλεγαν «δεσποτικά», τὰ ὁποῖα μάζευαν ἀπὸ τὸ λαὸ πάλι οἱ παπάδες γιὰ λογαριασμὸ τῶν δεσποτάδων.

—Πλήρωσα τὸ ἐμbατίκ' μου στὸ Δεσπότ' καὶ πῆρα τὴν ἄδειά μ', *λέγαν οἱ παπ-πάδες*. Τὰ δικαιώματα αὐτὰ εἴταν 10 γρ. μὰ οἱ παραδόπιστοι δεσποτάδες τἀνέβασαν σὲ μιὰ λίρα χρυσή, ποὺ τὴν ἤθελαν καὶ χρυσή.

Ἔν=εἶναι, ἔνε (ἐστὶ) Χατζηδάκης στὰ Μεσαιων. 1. 39. καὶ 449 καὶ 564, Φιλήντας=τὸ μεταγενέστερο ἔνι «οὔκ ἔνι Ἰουδαῖος,» κλπ.

—Ποιὸς ἔν;—Δῶ ἔν νε λεγώ;—Δὲν ἔν.—Ποῦ ἔν δὲ ξαίρω.—Ὅπου ἔν ἀ βρεθῆ.—Δὲν ἔν τίποτε λεγώ.—Ὅποιος ἔν ἂς ἔρτ'.

Ἐξὸν=ἐκτός.

—Ἐξὸν παὐτηνοὺς κανένας ἄλλος δὲν ἔχ'. —Ἐξὸν παὐτανὰ τὰ λόγια, τίποτες ἄλλο δὲ dὸν εἶπα.—Ἐξὸν πὲ τὰ πέdε τὰ γρόσια, μὲ χρωστᾶς κόμ' κιἄλλα.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΤΙΔΟΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ [1]).

Γ. ΙΑΚ. ΛΑΜΠΟΥΣΙΑΔΟΥ

Α

Αἶμα (τὸ) λέγεται καὶ γαῖμα (κατ' ἐπέκτασιν τοῦ γ), α΄)=τὸ αἷμα φυσικῶς: *ἔτριξι πιρσὸ γαῖμα ἀπ' τὴν μύτη τ'*, β΄) *ἔχ' γλυκὸ γαῖμα* ἢ εἶνε *γλυκουαίματος*=ἀξιαγάπητος ἢ *πικρὸ αἷμα*=οὐδεὶς αὐτὸν ἀγαπᾷ· γ΄) *τὸν ἔβαλαν στὰ αἵματα*=τὸν ἐνέβαλον εἰς ἔριδας· δ΄) *εἶνε ἀπὸ καλὸ αἷμα*=εὐγενής· ε΄) *ἔφτυσα γαῖμα*=κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν καὶ θυσίαν ὅπως ἐπιτύχω τι· ς΄) *τοῦ αἷμα μ' βράζ'*=ἐπὶ ἄκρως ζωηροῦ· ζ΄) *τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνιτι*=ἡ συγγένεια δὲν λησμονεῖται· η΄) *θὰ σὲ πχιῶ τὸ γαῖμά σ'*=θὰ σὲ φονεύσω· θ΄) *Τοὺν ἔρχιτι αἷμα*=ἀποπατεῖ αἷμα· ι΄) *χύνου γι αὐτὸν τοὺ γαῖμά μ'*=εἶμαι ἕτοιμος εἰς πᾶσαν θυσίαν· ια΄) *ἀπ' τὴν πέννα τ' στάζ' αἷμα*=γράφει θαυμάσια.

Ἄγουρους (ὁ) ἐπίθ.=ἡ ἄγουρη, *τὸ ἄγουρου*=ὁ μὴ ὥριμος, κατ' ἐπέκτασιν τοῦ γ· β΄) καὶ ἐπὶ οἰδήματος, ὅταν δὲν εἶνε εἰσέτι εἰς θέσιν νὰ γείνῃ ἡ ἀπαιτουμένη ἐγχείρησις.

Ἀγουρίδα (ἡ) οὐσ.=ὁ μὴ ὡριμάσας εἰσέτι καρπὸς τῆς ἀμπέλου, ἑπομ. ξινός· β΄) *ἀγάλ' ἀγάλια γίνιτι ἡ ἀγουρίδα μέλι*=ὅλα σὺν τῷ χρόνῳ καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς διορθώνονται.

---

[1]) Ἐτηρήσαμεν ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὸν ἄνδρα πιστῶς τὴν διάταξιν τῶν χειρογράφων τοῦ μακαρίτου